

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Correlational Predictive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลการสนับสนุนของกลุ่มสมรส และการทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น โดยศึกษามารดาวัยรุ่นที่นำบุตรมารับวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่ทำการศึกษวิจัย

โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 เตียง ในจังหวัดบุรีรัมย์ ให้การดูแลหญิงหลังคลอดและทารก มีนโยบายให้นักบุตร 1-2 เดือน มารับวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดีทุกวันอังคาร เวลา 08.00-16.00 น.

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่นำบุตรมารับวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่างและลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการนำเอารายชื่อโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 เตียง ในจังหวัดบุรีรัมย์ทั้งหมด จำนวน 16 แห่ง จ้างรถแบบไม่ใส่คืน ได้รายชื่อโรงพยาบาล 4 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลสตึก โรงพยาบาลบ้านกรวด โรงพยาบาลละหานทราย และโรงพยาบาลหนองกี่และเลือกลักษณะกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตามช่วงเวลาไปเก็บข้อมูล โดยกำหนดช่วงเวลาที่มารดานำบุตรมารับวัคซีนในเดือน มีนาคม พ.ศ. 2553 และกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติดังนี้

1. มารดาหลังคลอดที่มีอายุ 11-19 ปี ไม่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ คลอดและหลังคลอด
2. สามีอยู่ด้วยกัน
3. ทารกมีอายุ 1-2 เดือน ครบกำหนด คลอดปกติ มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีความพิการแต่กำเนิด และไม่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรง
4. สามารถฟังภาษาไทยได้ดี สื่อความหมายเข้าใจได้
5. ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัย

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดอำนาจการทดสอบ (Power Analysis) ของ Cohen (1988) ตามสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 และค่าอำนาจการทดสอบที่ .80 (Power of Test) กำหนดสัมประสิทธิ์ของการทำนาย Effect Size ขนาด Moderate Value = .15 จำนวนตัวแปรต้น (Independent Variable) = 2 และนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก Statistic Calculator Version 2.0 (Soper, 2009) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 67 ราย ที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา และครอบครัว ได้แก่ อายุของมารดา อายุของคู่สมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะครอบครัว และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของทารก ได้แก่ อายุ เพศ ลำดับที่เกิด น้ำหนักแรกเกิด น้ำหนักปัจจุบัน และอายุครรภ์เมื่อแรกเกิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสังเกต Maternal Behavior Q-Sort (MBQS)

ที่แปลเป็นภาษาไทย (Nettip, 2004; Chaimongkol & Flick, 2006) นำมาดัดแปลงโดยใช้แนวคิดความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของ บรูม (Broom, 1998) เพื่อให้เหมาะสมกับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารก จำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด

ปฏิบัติมากที่สุด = 4 คะแนน

ปฏิบัติมาก = 3 คะแนน

ปฏิบัติน้อย = 2 คะแนน

ปฏิบัติน้อยที่สุด = 1 คะแนน

การประเมินความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น คะแนนทั้งหมดที่เป็นไปได้มีตั้งแต่ 30-120 คะแนน มารดาวัยรุ่นที่มีคะแนนรวมสูง จะมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกมากกว่ามารดาวัยรุ่นที่มีคะแนนรวมต่ำ จากการศึกษาของ Nettip (2004) และ Chaimongkol & Flick (2006) รายงานว่าแบบสังเกต MBQS มีความเชื่อมั่น .95

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนของกลุ่มสมรส

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัว ของ นภาพร ตุ่มน้อย (2551) ที่ดัดแปลงมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของเฮาส์ (House, 1981) เพื่อให้เหมาะสมกับการสนับสนุนของกลุ่มสมรส จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ (6 ข้อ) ด้านการประเมินค่า (6 ข้อ) ด้านข้อมูลข่าวสาร (5 ข้อ) และการสนับสนุนด้านทรัพยากร (5 ข้อ) ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด

ปฏิบัติมากที่สุด = 4 คะแนน

ปฏิบัติมาก = 3 คะแนน

ปฏิบัติน้อย = 2 คะแนน

ปฏิบัติน้อยที่สุด = 1 คะแนน

คะแนนอยู่ระหว่าง 22-88 คะแนน การประเมินการสนับสนุนของกลุ่มสมรสที่ได้คะแนนรวมสูงแสดงว่าได้รับการสนับสนุนของกลุ่มสมรสมาก คะแนนรวมต่ำแสดงว่าได้รับการสนับสนุนของกลุ่มสมรสน้อย จากการศึกษาของ นภาพร ตุ่มน้อย (2551) รายงานว่าแบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัว

แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัวของจุฬาลงกรณ์ (Chulalongkorn Family Inventory: CFI) ของ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2544) จำนวน 36 ข้อ ประกอบด้วยการทำหน้าที่ของครอบครัว 6 ด้าน คือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด

ปฏิบัติมากที่สุด = 4 คะแนน

ปฏิบัติมาก = 3 คะแนน

ปฏิบัติน้อย = 2 คะแนน

ปฏิบัติน้อยที่สุด = 1 คะแนน

คะแนนอยู่ระหว่าง 36-144 คะแนน การพิจารณาคะแนนการทำหน้าที่ครอบครัว ถ้าคะแนนรวมสูงแสดงว่ามีการทำหน้าที่ครอบครัวมาก คะแนนรวมต่ำแสดงว่ามีการทำหน้าที่ครอบครัวน้อย จากการศึกษาของ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2544) รายงานว่าแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยทำการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมา กำหนดโครงสร้าง ขอบเขตและข้อคำถามในแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของภาษา เพื่อให้ความตรงตามโครงสร้างของเนื้อหา ดังนี้

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น และแบบสอบถามการสนับสนุนของ คู่สมรส ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความตรงตามเนื้อหาสาระ ความสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ข้อเสนอแนะ นำมา ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

2. ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) หลังจากแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำแล้ว นำมาหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีทารกอายุ 1-2 เดือน ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย นำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (α) ของแบบสอบถามความไวในการตอบสนอง ต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น แบบสอบถามการสนับสนุนของคู่สมรส และแบบสอบถามการ ทำหน้าที่ของครอบครัว ได้เท่ากับ .87 .91 และ .85 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงร่างวิจัยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อ ได้กลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างและครอบครัวทราบ พร้อมทั้งชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่างและครอบครัว การเข้าร่วมการ วิจัยครั้งนี้จะให้กลุ่มตัวอย่างและครอบครัวเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง และให้เซ็นใบยินยอมในการ เข้าร่วมการวิจัย และแจ้งให้ทราบว่าเมื่อร่วมเข้าโครงการวิจัยแล้ว หากกลุ่มตัวอย่างและครอบครัว ต้องการออกจากการศึกษา สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดูแลรักษา และข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างและครอบครัวจะถือเป็นความลับ และในการรวบรวมข้อมูล จะ ไม่ระบุชื่อ หรือที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่างและครอบครัว โดยจะนำไปใช้ในประโยชน์ทางวิชาการ เท่านั้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวมและข้อมูลที่ได้นั้นจะนำมาใช้ในการวิจัยเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสตึก โรงพยาบาลบ้านกรวด โรงพยาบาลละหานทราย และโรงพยาบาลหนองกี่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้าคลินิกสุขภาพเด็กดี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนะนำตนเองชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการทำวิจัย

2. ดำรงและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการในโรงพยาบาลตามคุณสมบัติที่กำหนด และเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือ รวมทั้งการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมจึงสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้

4. กลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมในการวิจัย เช่น ใจเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว แบบสอบถามความไวในการตอบสนองต่อสื่อสัญญาณทารก แบบสอบถามการสนับสนุนของคู่สมรส และแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยไม่จำกัดเวลา หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคำตอบทุกข้อ ถ้าพบว่าไม่ได้ตอบคำถามบางข้อ ผู้วิจัยทำการซักถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบครบถ้วน

5. ทำการรวบรวมข้อมูลทุกวันที่มีคลินิก ตั้งแต่เวลา 08.00-15.00 น.

6. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย

2. คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย ของการสนับสนุนของคู่สมรส การทำหน้าที่ของครอบครัว และความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของกลุ่มสมรส และการทำหน้าที่ของครอบครัว กับ ความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทางการของมารดาวัยรุ่น วิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)
4. อิทธิพลของการสนับสนุนของกลุ่มสมรส และการทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทางการของมารดาวัยรุ่น โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)